

Muž přístupný náhodám

Jeanovi Reza a Didierovi Martiny, dvěma velkým inspirátorům...

Památce Marty Andrasové

Osoby:

ŽENA

MUŽ

*Odebrává se v rychlíkovém kupé.
Jeden muž, jedna žena.
Každý sám v sobě.
Žádný realismus. Vzdušnost. Prostor.
Záměrně žádné scénické poznámky.
Stejně tak (s výjimkou konce) nejsou v textu předepsány nezbytné pauzy ani
tempa.*

MUŽ

Hořkost.
Všechno hořkne.
Mám hořko i v koutcích úst.
Doba je hořká, i věci, i ty netečné věci, kterými jsem se obklopil a které žily jen
tehdy, když sloužily.
Věci neznamenají nic.
Můj přítel Jurij je teď s jednou Japonkou.
Úplně banální.
Jemu je šedesát osm, má prostatu, která váží 95 gramů, jí je tak čtyřicet a je
úplně banální.
Všechno hořkne. I noc je hořká.
Noc. Žádná láska, žádné vzrušení, za chvíli tu bude spánek...
Jean mi řekl, že jeden takový napsal krásné věci o nespavosti. Pitomec. Dneska
jsem se probudil v pět ráno, musel jsem na záchod. Je to jeho chyba. Zakázal mi
allbran. Výsledek, seru v pět ráno. Rozhodil mě, pitomec.
Co je mi po tom, že jeden takový psal krásně o nespavosti.
Jurij, ten spí. Ten chlap spal vždycky.
Když nespím, myslím na Jurije, jak spí, když před tím utrousil něco semena do
té prázdné japonské nádoby.
Zhořkly i ženy, se kterými spíme.
Já už v posteli se ženou zůstat nemůžu. Až na výjimky. Například s tou
černoškou z Plazy.
S tou černoškou jsem měl docela dobrý kontakt.
Nemyslím sex. Kontakt, lidské teplo.
Čím jsou ženy primitivnější, tím se v posteli cítím líp. Čím jsou neotesanější.
Čím míň mě zajímají v životě, tím líp se s nimi cítím v posteli.
Zbyde jen živočišný kontakt.
Vlastně si kladu otázku, jestli bych neměl spát s nějakým živočichem.
I sex už je hořký.
Vždycky byl hořký.
Zákaz psát životopis.
Naprostý - totální - zákaz psát po mojí smrti životopis. To musím říct tomu
advokátovi.
Životopis spisovatele, dokonalý nesmysl.
Kdo může něco vědět o něčem životě?
Kdo může říct cokoliv smysluplného o lidském životě?
Kdo vůbec obecně může říct cokoliv, co by mělo hlavu a patu?
Aby někdo psal o tom, co jsem já chtěl? Ne, nikdy.
Psal jsem to, co jsem mohl psát, ne to, co jsem chtěl.
Vždycky děláme jen to, co můžeme.
Copak je naše Dílo, to, co se přičítá ke světu - mimochodem všechny velké

zákony jsou odečítání - takže copak je Dílo něco jiného než součet
pravděpodobností, pokus porušit limity...
A není výsledek vždycky prohra?
Jedině anonymní dílo může nebýt prohra.
Všichni ti pitomci a ty jejich kecy o záměrech!
Všichni ti pitomci, co vyrábějí hluboké smysly po tuctech, a nikdo z nich
neřekne: ani nevím, jak to ze mě vypadlo, neměl jsem to pod kontrolou, už si
přesně nepamatuju, co jsem si naplánoval, nějak to samo dokodrcalo do cíle...
Všichni ti ubožáci, co se svráštěným čelem přepočítávají své vzácné příspěvky
k tomuto světu, ti velkododavatelé smyslu, co hovoří v literárním vysílání!
A ty jsi to snad nedělal?
Ne.
Jakto, že ne.
Ne. Já do literárních vysílání nechodím.
V životě jsem do literárního vysílání nestrčil nos.
Ze snobismu. Zato jsi chodil jinam.
Přednášky jsi pořádal. Interview si dával!
Pozvánek s tvým jménem bylo rozesláno nepočítaně.
A co se týče svráštěného obočí, nemáš komu co vyčítat.
Taky ho vraštíš.
Vraštiš obočí i teď.
Maurice Negear, ten se ze své dcery může zbláznit.
Byla sedmačtyřicátá ze třiaosmdesáti na dostizích v Yvelines.
A přitom je vysoká.
Myslel jsem, že žokejové jsou trpaslíci.
Na dostizích v Yvelines...
Co mám dělat? Jak to udělat?
Co mám udělat -
Mám ho navštívit?
Nebo je lepší schůzka, jak navrhuje Jean?
Kafíčko někde ve městě, jakoby nic? Mluví se o počasí?
Když mi ona tvrdí, že je mu jedenapadesát, znamená to, že je mu nejmíň
dvakrát tolik.
Na druhé straně už ho přece nemůžu ignorovat, to by byla chyba.
Ale otec má ksakru právo nesouhlasit s tím, aby si jeho dcera vzala dědka, ne?!
Jean říká, že je moc hodný a dokonce i zajímavý, akorát že mluví takovým
unylým hlasem.
Unylým hlasem u nás, kde všichni po celé generace řveme!
Chlap, který mluví unylým hlasem, není žádný zeť! Dřív nebo později vás
takový chlap, který mluví unylým hlasem, k něčemu dožene.
Ach, má milá Natálie, proč se taky radši nezajímáš o koně, jako dcera Maurice
Negeara! Přivedla bys mi nějakého sportovce. Růžolíciho chlapce z lesů a luk,
kterého bych mohl vychovat.
Vychovat k čemu?
Vychovat ke všemu, co dělá muže dobrým zetěm.
Jak může někdo vychovávat chlapce, když je mu jedenapadesát, to znamená
sedmdesát?
A mluví unylým hlasem.
Jean mi neměl říkat, že mluví unylým hlasem.
Tím ho definitivně znemožnil.

Káva
Jak b
Ne, t
Takž
Kap
ŽENA

Ve v
Foto
... P
Má
Vyp
Dív
Ver
tran
Dik
Ale
An
Vů
Co
Pr
Jes
po
Ne
M
Sv
V
F
V
V
n
n
M
A
A
J
z

MUŽ

Káva ve městě, jakoby nic?
Jak by to mohlo být jakoby nic? A já navíc do města na kafe nikdy nechodím.
Ne, to je k ničemu.
Takže co? Už zase ten, kdo neví.
Kapitán zbloudilého korábu.

ŽENA

Ve vlaku se vždycky najde nějaká fotografie, na kterou se můžete dívat.
Fotografie, která vás provází po celou cestu.
... Pražská tramvaj v roce... 1964, u okna sedí muž. Dívá se ven.
Má vlasy sčesané dozadu, smutné oči, je mu asi tak šedesát let -
Vypadá zamyšleně, na ústech si drží ruku, kterou si zakrývá polovinu obličeje.
Dívá se ven.
Venku na chodníku stojí jiný muž, má ruce v kapsách a pozoruje přejíždějící tramvaj.
Díky momentální situaci to vypadá, jako by se ti dva muži na sebe dívali.
Ale ve skutečnosti o sobě nevědí.
Ani jeden z těch dvou o tom setkání neví.
Vůbec se nevidí.
Co ti dva vlastně pozorují? Poklidný tok času.
Prostě se jen tak dívají, jak čas poklidně plyne.
Jestli my lidé jsme jenom hříčky náhody, není důvod se nad tou fotkou pozastavovat.
Není důvod se pozastavovat nad ničím.
Můj přítel Serge je mrtvý.
Svět, který vidím, je svět, ve kterém chybí můj přítel Serge.
V zásuvce svého stolku v nemocničním pokoji měl fotografii svojí matky.
Fotku z polaroidu.
Vzal si s sebou svou matku, aby ho chránila.
V sedmašedesáti. Člověk, který celý život komandoval lidi, měl už i vnuky, mužský, o kterém se dalo říct, že býval víc chlap než kdo jiný, a vzal si svou matku s sebou do zásuvky nemocničního stolku.
Měla bych to udělat.
Ale neodvážím se.
A co na tom záleží?
Ale stejně.
Jestli se ho odvážím oslovit ještě než dojedeme, nemůžu si jen tak, bez ničeho, začít číst *Muže přístupného náhodám* a nezmínit se o té pozoruhodné shodě okolností.
Když z tašky vylovím *Muže přístupného náhodám*, musím se k němu naklonit a říct: promiňte, pane Parsky, ale shodou okolností právě čtu vašeho *Muže přístupného náhodám*, ale ovšemže nebudu tak nevkusná, abych četla před vámi -
Pozdraví mě zdvořile a s lehkým úsměvem.
Veškerá konverzace skončí, protože nic pitomějšího se říct nedá.

MUŽ

Námořníci běhají po palubě sem a tam. Jedni volají kapitán ví, další zase kapitán neví, tak utíkám do kabiny, je tam malý Číňánek, vem si řehtačku, povídám mu, tak do toho, Číňánku, roztoč tu řehtačku, zahluš mi uši!
Už nebudu psát.
Kapitán bude poslední.

Jurij je touhle dobou v Buenos Aires.

Dělá s Japonečkou okružní cestu po Antarktidě. Jo.

Typická cesta pro ty, co už šestatřicetkrát objeli svět a jsou na konci života - co jim ještě zbývá! Pinguíni!

Nervózní lidi jsou výkvětem lidstva.

Mluví unylým hlasem.

Ne. Ne.

A paní Cerdová je čím dál tím hašteřivější.

Jean mi říká: všichni mají normální sekretářku, ale ty máš paní Cerdovou.

Mám paní Cerdovou, protože paní Cerdová je moje sekretářka už dvacet let, kamaráde! A to je absolutně nenahraditelná věc. Máš paní Cerdovou, která menstruuje třicet dní v měsíci a ani neumí zapnout počítač.

Zásah! Bod pro ni! Byla to pitomost kupovat ten počítač! Byli jsme v pohodě.

Na co jsme potřebovali počítač!

Jak se může někdo s takovou postavou a s takovým ksichtem tvářit roztomile?!

Je chudák zamindrákovaná.

Má mindráky, a co, není to jediná ošklivá ženská na světě.

Zhořkl mi i úsměv na tváři.

Zhořkl jsem, protože jsem zahořklý?

Nebo jsem zahořkl tím, že se musím dívat na tu fyziologickou hořkost?

Hořký je pocit stáří.

Ano. Jsem zahořklý, protože se vytrácím.

Nepsal jsem hořce. Ne. Ne, nepsal jsem s hořkostí.

Už nejspíš nebudu psát.

Kapitán zbloudilého korábu bude poslední.

Kapitán zbloudilého korábu, útlá bílá knížka, na výšku, jediný člověk, který mě ještě zajímá.

ŽENA

Můj přítel Serge neměl vaše knihy rád.

To byla naše jediná rozepře.

Neměl rád vaše krátké věty. A vaše repetice.

Vyčítal vám vaši vizi světa.

Negativní, říkal.

Ne, vůbec ne negativní.

Mně se nikdy nezdálo, že byste byl negativní, pane Parsky, naopak.

Ale stejně, jaká shoda okolností, jaká shoda okolností, že najednou sedíte proti mně v tomhle kupé.

Serge, který vaše knihy nemá rád, a který skrze vaše knihy nemá rád vás, říká, že jste měl velké štěstí, že jste se mi uměl zalíbit.

Říká, že když vás čte, snaží se uchopit to neviditelné, pro co vás mám ráda.

To je jako když já jsem poslouchala - to vám nikdy neřeknu - znovu a znovu tu skladbu Orlanda Gibbonse, o které neustále mluvíte.

Víte, to, co mě k vám přivedlo především, to nejsilnější, to je vaše - chtěla jsem říct láska, ale to není láska, to není správné slovo - vaše blízkost k hudbě, vaše „spjatost“ s hudbou, jako by klíč, nebo chybějící klíč k věcem byl právě v ní.

Jako by hudba byla to, co je na tomto světě nejmín z tohoto světa.

A vy jako byste to hledal, protože nejste dost spjatý s věčností.

Moje touha byla vždycky větší než to, co se skutečně stalo.

Nikdy nic nebylo na úrovni očekávání. Ne.

A já nechápu, rozumíte, nechápu, proč jsme schopni tolik toužit a přitom tak

málo prožívá

Proč je touha

Psal jste o to

Zneklidňuje

menší, než r

Vratme se n

moje touha

Vy sám, s v

z poloviny

Ale na druh

Čist, nezve

nějaká myš

Strávila jse

Přesněji ře

Ale opravd

se mi to m

jsem proží

Ano, na to

se musela

Tak tohle

Člověk utv

Dlouho m

Zdalo se n

přitažlivé

Upřímně i

Sama jsem

že jsem m

Vy říkáte,

v té vaší e

A nezlobt

Mluvim k

Jak vás m

sklonku ž

Čist, beze

Všimnete

Podíval js

Zvedl jst

Zdá se m

pohlédno

MUŽ

Způsob,

Nesnášín

Opakuji

Opakuji

Nedělám

Ostatně

řekl: opa

ucítil skr

trapně a

napsal d

málo prožíváme!

Proč je touha tak veliká v porovnání s tím, co se skutečně stane?

Psal jste o tom, pane Parsky, ve svém románu *Chodec jako každý jiný*.

Zneklidňuje vás Bůh, obáváte se, že stejně jako věci, které známe, je i Bůh menší, než naše touha -

Vraťme se na zem, milý a neskromný pane Parsky, co jestli i vy jste menší než moje touha?

Vy sám, s vašimi vyleštěnými botama, s aristokratickými nehty, s vaší elegancí z poloviny století?

Ale na druhé straně otevřít *Muže přístupného náhodám* a nic neříct?

Číst, nezvednout oči, čas od času se podívat z okna, jako by mi hlavou prolétla nějaká myšlenka...

Strávila jsem s vámi život, pane Parsky.

Přesněji řečeno několik posledních let.

Ale opravdu, trávila jsem s vámi svůj život, protože dostat se vám tak blízko, jak se mi to myslím podařilo, na to jsem musela dozrát do svého věku a prožít, co jsem prožila a pochopila.

Ano, na to, abych se s vámi mohla vydat na vaše zdánlivě výstřední cesty, jsem se musela celý život připravovat.

Tak tohle si myslím.

Člověk utváří sám sebe, my sami kujeme hmotu, kterou ponecháváme náhodě.

Dlouho mě přitahovali lidé, kteří neměli rádi svět a neustále trpěli.

Zdálo se mi, že jediné zoufalci mají hloubku, že jsou to jediné opravdu přitažlivé bytosti.

Upřímně řečeno, považovala jsem je za vyšší bytosti.

Sama jsem si dlouho připadala nezajímavá, dokonce méněcenná, prostě proto, že jsem milovala život.

Vy říkáte, že nemilujete nic, na všechno si stěžujete, ale v tom vašem vzteku, v té vaší energii, se kterou všechno odsuzujete, já vidím sám život.

A nezlobte se, dokonce i radost.

Mluvím k vám tajně. Tajně vám říkám všechno to, co vám nikdy neřeknu.

Jak vás mám oslovit, vás, který jste na sklonku života, já, která jsem také na sklonku života, slovy, která by odpovídala našemu věku?

Číst, beze slova číst.

Všimnete si toho?

Podíval jste se někdy mým směrem?

Zvedl jste ke mně od začátku cesty jednou jedinkrát oči?

Zdá se mi, že když se nedívám, pozorujete mě a když se rozhodnu na vás mlčky pohlédnout, díváte se jinam.

MUŽ

Způsob, jakým se mnou Elia mluvil o *Muži přístupném náhodám*, nesnáším.

Nesnáším ho do té míry, že už se na něj nemůžu ani podívat.

Opakuji se. No a co?

Opakuji se. Ano. Ovšemže se opakuji.

Nedělám nic jiného. A co jiného se může dělat?

Ostatně ty jsi dokonce ani nepoužil slovo opakovat se, milý Elio. Kdybys mi řekl: opakuješ se, cítil bych takový lehce důvěrný tón, v tom opakuješ se bych ucítil skrytou náklonnost, drsnou laskavost přítele. Ale ty jsi mi řekl, a bylo ti trapně a kroutil ses jako nějaká ženská: jo, je to hodně podobný tomu, co už jsi napsal dřív. Co jsem napsal a co ti připadalo úžasný, Elio Breitlingu.

Jenomže teď se změnil idol.
To, co jsi zbožňoval, jsi zbožňoval jako novinku, bylo to „bez komentáře“, mimo dosavadní módy.
Ne originální, ale nové.
Říkám záměrně nové a ne originální. To jsou dva protikladné pojmy.
Ty jsi vlastně nikdy neměl trpělivost, tu tichou trpělivost prostě mít rád.
Blbost novosti.
Co říkáte? Ne. Ale: Co říkáte jiného?!
Co jiného?
Jaký je tvůj nový idol, Elio?
Samozřejmě, že se to dozvím, když budu číst tvůj pravidelný literární sloupek...
To už je drahá doba, co jsem tvůj sloupek nečetl.
Četl jsem je vůbec někdy? Ani v dobách, kdy jsi byl obdivovatelem mé novosti a rozněžňoval ses nad tím nejhorsším, co ve mně bylo.
Hořkost.
Je to možné, že se ze mě stal zahořklý člověk?
Ne.

ŽENA

Vy jste muž, se kterým bych ráda o leccčem mluvila.
To vlastně není moc běžné, muži, se kterými bych chtěla o něčem mluvit.
Já jsem byla na muže velice orientována, ale nakonec jsem se jejich přátelství vzdala.
Moje nejlepší přítelkyně, není jich mnoho, jsou ženy.
To bych si nikdy nemyslela, že budu jednou ve svém životě cítit silnější přátelství k ženám než k mužům.
Kromě svého přítele Serge, který je mrtvý, jsem měla i jiného přítele.
Jmenoval se Georges.
Georges do mě byl tak trochu zamilovaný.
S tou okouzující schopností některých mužů být do vás tak trochu zamilovaný a nedělat si žádné naděje. Byla jsem vdaná.
A prožívali jsme si to přátelství se špetkou koketérie, důvěrnosti... jak bych to řekla, spikleneckví...
Moc jsme se s Georgesem nasmáli. Však víte, jak se člověk může smát.
Mimochodem, ve vaší společnosti se směju velice často.
Jednou Georges přišel s nějakou ženou.
Zdalo se mu normální, že do našeho vztahu může zatáhnout jinou ženu.
Dopustil se té neopatrnosti, že nás srovnával.
Já, pane Parsky, nejsem žena, kterou můžete srovnávat.
Ani žena, kterou posadíte na váhu s kýmkoli.
Šestnáct let přátelství a tohle nepostřehl!
Co hůř! začal se mi svěřovat!
Ještě hůř! zeptal se mě na můj názor.
Šestnáct let příjemně rovnocenného přátelství se zhroutilo po třech větech.
A on si toho chudáček ani nevšiml - říkám ovšem úmyslně chudáček - protože byl, a to je neomluvitelné: byl šťastný.
Šťastný, pane Parsky.
Zachovala jsem se civilizovaně.
To je asi největší chyba mého života, že se příliš často chovám civilizovaně.
Georges se s tou ženou oženil - byla to jeho pacientka, Georges je dentista - a měl s ní dítě.

Občas jsme
Oba jsme j
Zpočátku s
Naše rozho
pochopitel
rozhovory.
A jak Geor
Jistý Erik.
Jak mohl C
O mých d
jsem matk
Rodičové
Erik, to by
Dali jste h
Probudili
A jakou m
zpíval. Tat
Jednou m
v kočárku
Slovo koč
Toho nec
Muže, kt
otcovství
A bez oh
Jednoho
začátku
tím jsme
Po konc
večeři js
Jak vám
odehráv
ji vzal, b
rozesma
Doprov
Pěšky, p
Celou t
kdysi a
Před na
vycítila
Rozlou
Parsky,
rodink
MUŽ
Nevim
S mikr
Jean ři
poslou
z toho
S mikr
Stimul

Občas jsme spolu obědvali.
Oba jsme ještě předstírali důvěrnost.
Zpočátku se Georges držel.
Naše rozhovory, i když už ztratily smysl, protože smysl konverzace pochopitelně nespočívá ve slovech, ještě pořád připomínaly naše bývalé rozhovory.
A jak Georges postupně ztrácel zábrany, začal mi vyprávět o svém synovi.
Jistý Erik.
Jak mohl Georges pojmenovat svého syna Erik, to mi zůstává záhadou.
O mých dětech jsme nikdy nemluvili - mám dvě - ale určitě si vzpomněl, že i já jsem matka.
Rodičové se mezi sebou mohou svěřovat se vším, ne?
Erik, to bylo zlatíčko, pane Parsky. Miláček.
Dali jste ho spinkat - hop! a už spal!
Probudili jste ho - a už si broukal!
A jakou měl sílu v ručičkách! A jak měl něžné prstíčky! Erik od rána do večera zpíval. Tatínek byl šťastný - děťátku se daří dobře, to je přece přirozené.
Jednou mi Georges vážně, se slzami v očích, povídá: když si s ním vyjedu v kočárku na procházku, je mi líto všech lidí, kteří se na něj neusmějou.
Slovo kočárek v ústech Georgese.
Toho neochočitelného muže. Jsem si myslela.
Muže, kterého jsem si pamatovala jako provokatéra, skandalistu, rozložil otcovství na drobečky!
A bez ohledu na sebe i na mě se mi ještě svým rozkladem chlubí!
Jednoho večera, a tím se konečně dostávám k tomu, co jsem vám chtěla od začátku vyprávět, jsme si šli poslechnout Brahmsovy sonáty. Už dlouho před tím jsme si spolu večer nevyšli.
Po koncertu mě pozval do thajské restaurace, kterou mám moc ráda, a po večeři jsme zašli na skleničku do baru Crillon.
Jak vám to mám říct. Ve znamení které hvězdy, mimo prostor a čas, se ten večer odehrával? Nemluvalo se ani o Erikovi, ani o kočárcích, ani o té pacientce, co si ji vzal, bylo to jako za starých časů, dva skoromilenci, drželi jsme se za ruce, rozesmátí jako dva uličníci...
Doprovodil mě až domů. Pěšky.
Pěšky, protože neměl auto.
Celou tu dobu jsem si mohla dovolit nechat volný průchod koketnosti jako kdysi a vzduch byl tak voňavý.
Před našimi vraty, kde jsme vždycky ještě hodiny postávali, jsem u něj najednou vycítila nějaký spěch...
Rozloučili jsme se takovým neosobním polibkem a pak už jsem ho, pane Parsky, viděla utíkat, utíkal, letěl, aby chytil taxi, běžel jako blázen za svou rodinkou, ke svému, běžel jako člověk, který má po službě -

MUŽ
Nevím, proč bych si zase neměl začít brát mikrolax.
S mikrolaxem mi bylo dobře.
Jean říká, že je to nebezpečné. Je snad doktor? Nevím, proč bych měl poslouchat svého syna, když není doktor a sám kouří, protože má mindrák z toho, jak má kulatá záda.
S mikrolaxem mi bylo dobře.
Stimuloval mi trávení.

To je směšné slovo, stimulovat. Za našich časů se stimulovat neříkalo.

Mikrolax mi dělal dobře.

Hotovo.

Nemůžu si vzpomenout, jak se jmenuje ten můj skoro-zeť.

Henri? Gérard? Rémy?

Rémy Sledz.

Sledz. Jo.

Pane Sledzi, hodláte žít s mou dcerou -

Blbče, už spolu žijou měsíce.

Pane Sledzi, zamýšlíte - ach, odmítám vyslovit slovo oženit se, slovo oženit mi nejde z pusy -

Pane Sledzi, předpokládám, že jste s to pochopit obavy otce - jestli mi odpoví:

Jistě, vžívám se do vaší situace, zaškrtním ho holýma rukama.

Zachovat klid. Nesmím se do toho zaplést.

A mám právo se plést do jejího osudu?

Co je důležité: Budoucnost? Přítomnost?

Co má vlastně cenu?

A tak, ve vlaku, který ho unáší z Paříže do Frankfurtu, Paul Parsky stále nechápe hodnotu času.

Odmítám se vzdát.

Nebudu kapitulovat.

ŽENA

Jednou jste v nějakém rozhovoru řekl, že jako spisovatel nemáte žádné názory a že vám nejde o to říct cokoli o jakémkoli tématu a že si velice vážíte filosofů a velkých matematiků, všech těch, kteří přemýšlejí o světě, a že vy sám jste jen vstřebal pár věcí a to, co jste vstřebal, že jste jen přeložil, ale že jste svým psaním nikdy, ale nikdy, neměl touhu přemýšlet o světě.

Řekl jste v tom rozhovoru, že váš názor na svět neměl vůbec žádný vliv na vaši literární tvorbu.

Takové pokrytectví.

Ve všem, co jste napsal, jsem nenašla nic, co by nebylo právě přemýšlení o světě.

I vaše vitalita je myšlení o světě.

Vaše nechuť k nuancím je myšlení o světě.

Vaše odmítání moudrosti je myšlení o světě.

Když jsem četla ten článek, postřehla jsem najednou něco nečekaného: že se bojíte, aby vás někdo nepochopil, pane Parsky.

Zametáte za sebou stopy, sám chystáte ta nedorozumění, která vás mají ochránit, protože máte utkvělou obavu, že budete pochopen.

Vyhledáván, ano.

Pochopen, ne!

Správná dávka neproniknutelnosti vás chrání před tím neštěstím a uchovává neporušenu vaši pověst.

V *Muži přístupném náhodám*, kterého mám v kabelce, se váš hrdina, váš dvojník, snaží stát Někým s jediným cílem - aby pak mohl abdikovat.

Kdy chcete abdikovat, milý autore?

Nikde žádné stopy abdikace nevidím.

Ani ve vaší koketní izolaci, ani v těch vašich nenucených a přebujelých komentářích, které sám šíříte.

A už vůbec ne ve vašich spisech.

V Muži př...

nevzdáváte

Milý chlap

To je absur

Opravdu s

Pane Pars

náboda -

vlak; nen

A co mu c

Jak bys m

Pane Pars

Jsem zvěd

Jestli se r

Jdi do toh

A jestli se

Jestli se n

a vyhodíš

A hanbou

A jestli se

To jsou m

MUŽ

Ve vlaku

Už ani v

To je zvlá

Žena, kte

Ani třeba

Psát pro

Ne, ne, n

Jak mě v

Musím n

Ostatně

V podsta

Na bulv

Nesměj

sálech, t

Ten smí

Takový

Tak se s

Ovšem.

To je no

s davem

Doby, k

do tří d

Existuje

tuhle k

ŽENA

Se Serg

Serge n

Myslela

To je šl

V *Muži přístupném náhodám*, kterého mám v kabelce, se ani náznakem nevzdáváte té vidiny naší lidské pospolitosti.

Milý chlapče, jestli měl někdy někdo daleko k revoltě, jste to vy.

To je absurdní, nechat se zneklidnit právě vámi.

Opravdu směšné.

Pane Parsky, náhoda - životní náhoda, ta krásná životní náhoda - ne, prostě náhoda - životní náhoda způsobila, že jsem se s vámi setkala v tomto vlaku; nemohu odolat, abych vám neřekla...

A co mu chceš říct?

Jak bys mohla zdolat takovouhle afektovanou konstrukci...

Pane Parsky, jsem připravena na jakékoli dobrodružství s vámi.

Jsem zvědavá, jak se bude tvářit.

Jestli se rozesměje, jestli se upřímně rozesměje, je to muž, jakého si představuji.

Jdi do toho, Marto, život je krátký!

A jestli se nezasměje?

Jestli se nezasměje, není to člověk, kterého sis představovala, stáhneš okno a vyhodíš *Muže přístupného náhodám* z vlaku.

A hanbou vyskočíš za ním.

A jestli se srdečně rozesměje?

To jsou muka!...

MUŽ

Ve vlaku se spát nedá.

Už ani v posteli, natož ve vlaku.

To je zvláštní, tahle žena, nic si nechte.

Žena, která si celou cestu nic nechte.

Ani třeba Marie-France.

Psát pro divadlo?

Ne, ne, ne...Ale to ne!

Jak mě vůbec něco takového může napadnout!

Musím mít v hlavě něco v nepořádku.

Ostatně z divadla snáším jedině bulvár.

V podstatě.

Na bulváru se lidi smějou normálně.

Nesmějou se tím příšerným smíchem, který teď můžete slyšet v divadelních sálech, takzvané kulturních.

Ten smích, kterým smějící se dává najevo, že dobře ví, proč se směje.

Takový drobný sporadický smích, aby ukázal, že je in.

Tak se smál Elia Breitling na *Vetě za vetu*.

Ovšem. Elia se teď takhle směje.

To je novinka. Vždycky se takhle nesmál. Ne, ne, byly doby, kdy se Elia smál s davem, naprosto normálně.

Doby, kdy by mi Elia vykládal o *Muži přístupném náhodám* u něj v kuchyni do tří do rána, nad patnáctým fernetem, a já bych ho napjatě poslouchal.

Existuje dneska vůbec na světě, na celém světě, jediná osoba, která by dokázala tuhle knížku přečíst?

ŽENA

Se Sergovou ženou, s Nadine, teď moc dobře nevycházím.

Serge měl avantýry a ona věděla, že já vím.

Myslela, že tomu dávám pozhnání.

To je škoda, že se tenhle vztah zhatil.

Nadine vždycky respektovala můj vztah se Sergem.

Je to inteligentní žena.

Naše vztahy se zhoršily od té doby, co Serge začal mít avantýry.

Avantýry - to je přehnané. No.

A z Nadine se na stará kolena stal hotový tank. A když se ze ženy stane tank, začne se muž koukat po jiných.

Povídám vám o Sergovi, pane Parsky, protože Serge byl také vaše postava.

Neměl vás rád, ale kdyby vás vaše postavy četly, měly by vás rády?

Představme si, že by si Strattmer četl *Muže přístupného nabodám*.

Myslím, že by ho to přestalo bavit po dvou stránkách.

Serge, stejně jako Strattmer, trpěl nespavostí.

Jednou, když nemohl spát a převaloval se na posteli z boku na bok, začal, aby se uklidnil, myslet na Osvětím.

Představoval si ten nepohodlný slavník, páchnoucí latríny, tu stísněnost, ty jsi tady, říkal si, v měkké posteli, v čistém povlečení, nemáš u nosu páchnoucí

nohy souseda, nemusíš vstávat, abys vynášel odporný kýbl: tak spi!

Spi, milý Serži!

A ve chvíli, kdy konečně usíná, si najednou řekne: ale jak to! Myšlenka, která by mě měla pronásledovat, nenechat mě chvíli na pokoji, a já ji používám jako uspávací prostředek?

Ta hrůza by mi měla být útěchou, protože se mě přímo nedotýká?

Chtěl o tom zmatení něco napsat. Vstal a hledal papír.

Nemohl žádný najít.

Vzbudil jsem Nadine - mi pak vyprávěl - která, abychom byli spravedliví,

nepotřebovala myslet na Osvětím, aby usnula, a povídám jí, jak je to možné, jak

je možné, jí povídám, to mi vyprávěl Serge, vidíš, že jsem klidný, říkám ti to

docela klidně, jak je možné, že v celém domě nemáme kousek papíru?

Mám hrůzu ze spících lidí.

Jak může někdo spát? Dobře spát?

Vy, Marto - vždycky jsme si vykali, Serge byl o 17 let starší než já a vždycky

jsem si vykali - vy, Marto, já vím, že vy spíte špatně, a to je úhelný kámen

našeho přátelství. Zatímco Nadine spí. To je teď její mánie. Spát.

Kdysi to bývala žena, se kterou se v noci dalo diskutovat.

Jednou budu publikovat svou teorii o spících lidech.

Toho dne jsme spolu obědvali - v hypochondrii vás Serge předčil - a já mu

říkám: dobře vypadáte.

Já že dobře vypadám?! Nezavřel jsem v noci oko a já že dobře vypadám?! To

musí být nějaký problém s pigmentem?!

Zvedl se a šel si na toalety zkontrolovat barvu pleti.

Než umřel, řekl mi: na svém pohřbu nechci žádné projevy, ani slovo.

Buďte tak laskavá a jděte tam, abyste to pohlídala.

Co se týče hudby, líbil by se mi Schumann, ale nerad bych vypadal moc

romantický.

Tak vidíte, pane Parsky, není Serge postava do vašeho románu?

Bojím se, pane Parsky, že mi Serge strašně chybí.

MUŽ

Jak je možné, že jsem celá léta ignoroval Debussyho.

Třicet let jsem si z Debussyho neposlechl ani notu.

Mondscheinsonatu jsem předevířem zvládl docela dobře.

Když mi můj učitel klavíru navrhl *Potopenou katedrátu*, musely na něj moje

pokroky udělat do

Dobře jsem uděl

Dozrál jsem... Udě

Jak mi Natálie mů

Vůbec nedovede

Já se pochopiteln

Nepouštím se do

Na to mám hudb

On hraje i *Scherz*

Všechno je to fal

Hraje jako starý

Moje vlastní dcer

Řekne mi, že neu

Má pravdu.

Ostatně používá

Málokterá sklad

Včetně Schubert

On ho hraje veli

Ale ani bez ped

Jurij, ten pedál

Japonka je u vyt

Jurij hraje pro k

Vůbec nezná st

Čím rozbředlejš

Pravda je, že se

Za své pokroky

Jednak čím dál

levou ruku, kte

A za druhé se r

Slyšet ty druhé

Musím svému

Vždycky jsem

Pták věstec, to

To bude příští

Kdybych byl m

Znepokojivý o

Žena, která pro

ŽENA

Když mi Serge

aby nevypadal

Smála jsem se

Vy si nevzpon

přesvědčená,

se, aby ve Fig

Tak kdo z nás

Jsme maliche

Jak je možné

Přijmout to, ž

Rodiče mi ze

Zemřel mi ma

pokroky udělat dojem.

Dobře jsem udělal, že jsem se vrátil ke klavíru.

Dozrál jsem... Udělal jsem vnitřní skok...

Jak mi Natálie může říct, že Jurij hraje líp než já?

Vůbec nedovede poslouchat!

Já se pochopitelně nepouštím do takových děl jako mistr Jurij Kogloff.

Nepouštím se do Skrjabina, nehraju *Ostrov blažených*.

Na to mám hudbu moc rád.

On hraje i *Scherzo*.

Všechno je to faleš, nic nemá správnou míru, polovina not zanikne.

Hraje jako starý židovský emigrant, který si vydělává po barech.

Moje vlastní dcera se tím nechá podvést.

Řekne mi, že neumím zacházet s pedálem.

Má pravdu.

Ostatně používám ho čím dál méně.

Málokterá skladba vyžaduje pedál.

Včetně Schuberta. I Schubertovo *Intermezzo* zvládám prakticky bez pedálu.

On ho hraje velice čistě. Budiž, s pedálem je to ideální, když ho člověk ovládá.

Ale ani bez pedálu to nezní špatně, dokonce to zní dobře.

Jurij, ten pedál ovládá.

Japonka je u vytržení, když si Jurij sedne k piánu.

Jurij hraje pro kohokoli.

Vůbec nezná stud.

Čím rozbředlejší, tím je Japonka nadšenější.

Pravda je, že se teď můžu pustit do *Potopené katedrály*.

Za své pokroky vděčím dvěma věcem.

Jednak čím dál tím líp čtu. Díky Bachovi jsem si zvykl na bohatou a rychlou

levou ruku, která vás nutí myslet dopředu.

A za druhé se mi daří poslouchat se.

Slyšet ty druhé, to je snadné. Ale slyšet sám sebe, to je problém.

Musím svému učiteli říct, aby mi dal několik *Lesních scén*.

Vždycky jsem Schumanna cítil. Teď už jsem dozrál.

Pták věštec, to bych měl hrát.

To bude příští skladba.

Kdybych byl malíř, tuhle ženu bych portrétoval.

Znepokojivý obličej. Chlad... ne, zneklidňující lhostejnost.

Žena, která provokuje vaši fantazii...

ŽENA

Když mi Serge před smrtí řekl, že si na pohřbu přeje Schumanna, ale že se bojím,

aby nevypadal romanticky, smála jsem se.

Smála jsem se spontánně. Ale on mi řekl, jak se můžete smát?

Vy si nevzpomínáte, že když vám měli operovat kyčel a vy jste byla

přesvědčená, že se z narkózy neprobudíte, řekla jste mi, jestli umřu, postarejte

se, aby ve Figaru neuvedli můj věk!

Tak kdo z nás dvou je malichernější?

Jsme malicherní až za hrob.

Jak je možné přijmout to, že ten, koho jsme milovali, je mrtvý.

Přijmout to, že svět čítá o jednu bytost, která nás měla ráda, méně...

Rodiče mi zemřeli.

Zemřel mi manžel, kterého jsem milovala.

Zemřelo několik přátel.

Zemřel Serge.

Přijmout to, že nejsme ani pány času, ani samoty.

Udělal jsem dobře, že jsem si nechala před odjezdem udělat přeliv.

Minule to bylo moc blond, ale tentokrát to trefila dobře.

A také jsem udělala dobře, že jsem si vzala žlutý kostým. Dokonce mi ani není zima, jak jsem se bála, a ještě mi dodává takový záhadný výraz.

Kdyby se ten pitomec spisovatel uráčil ke mně pozvednout oči, uviděl by mě v plné parádě.

Už v tom je satisfakce.

Opravdu si myslíte, že se člověk od doby kamenné nezměnil?

Hořím touhou se vás na to zeptat. Opravdu si myslíte, jak to tvrdíte v celém

Muži přístupném náhodám, že se vyvinulo jen jeho vědění?

Tu teorii, že vědění nic nemění, jste si vy nevymyslel. Pochopitelně. Ale rozvádíte ji s takovou hořkostí.

Tak hořké jsou vaše pocity.

To, že vám tak naléhavě - i když tajně - vyprávím o Sergovi, to je tím, že mě tolik věcí vede od vás k němu a od něj k vám.

Jednou jsem mu zavolala, byla jsem celá rozrušená pádem berlínské zdi. A on mi říká: jistě, ano, a co? Ten pád neudělá lidi lepší.

Vlastně si říkám, jestli v té antipatii k vám nebyl kus žárlivosti. Muselo ho to iritovat, že nacházím ve vašich knihách jeho vlastní charakter a jeho vlastní postřehy. - Jindy mi zase řekl o Číňanech z náměstí Nebeského klidu: já kašlu na čínské studenty, to mám radši Íránce.

Mám radši fanatismus než lidská práva.

Serge přeháněl, stejně jako Strattmer, stejně jako vy.

Ani špetka uměřenosti.

Svůdnost založená výhradně na negaci.

S jakým odporem jsem včera večer balila.

Mají k tomu muži také takový odpor?

Ještě ráno jsem byla deprimovaná.

Ještě na nádraží.

Žena, která jede z Paříže do Frankfurtu s jedinou věcí ke čtení, s *Mužem přístupným náhodám*, je hluboce deprimovaná žena.

Chtěla bych, aby mi jednou někdo vysvětlil, proč vás deprese zasáhne tak nečekaně, když se zdá, že je všechno v pořádku.

Tak do toho, vyndám knížku.

Vyndám knížku. Sednu si tak, aby mě viděl. Nemůže nereagovat. Nemůže se dívat, jak mu lezu do soukromí, dva metry od něj, a neprozradit se.

Co budete dělat ve Frankfurtu?

Knižní veletrh? Ne. Jednak si myslím, že na to není sezóna, jednak si nemyslím, že by se spisovatel, který se tak rád dělá vzácným, vypravil na knižní veletrh.

Co v tom městě můžete dělat?

Panebože dej, ať na mě promluví.

MUŽ

Co bude dělat ve Frankfurtu?

Jede k příbuzným? Nebo pracovat?

Milenec v petrochemickém průmyslu.

Jistě, tahle žena nemá manžela, ale milence. V petrochemickém průmyslu.

Výborně.

Jedině že by
A vrací se d
Ne, není to
Proč? Proč
Rozhodně
takhle díva
Mám ji oslo
Co říct?
Jaký to má
brouka do
(Obrátí se
Promiňte,

ŽENA

Ano, je ho
Ty jsi mě
Vyslyšel j
Pro pár b
Pane Bož
žádala slu
Možná, že
Proč risk
Všichni p
Jak je to
Měla jse
Zaskočil
Teď už s
Já husa!
No co, t
Aspoň j
Ale co i
Nejlepší
každou
Jak dál

MUŽ

Franco
Franco
Malink
Milene
Bude o
Pak po
V páte
reprez
Název
Jste le
patrn
Oba j
nepo
oči, k
Kupu
Říká

Jedině že by to byla Němka.

A vrací se domů.

Ne, není to Němka. Ne.

Proč? Proč není Němka?

Rozhodně ne Němka z Frankfurtu. Žádná Němka, ne, ne. Němka se nebude

takhle dívat z okna. Je to žena, která někam jede. Ne žena, která se vrací.

Mám ji oslovit?

Co říct?

Jaký to má význam, jestli je Němka nebo něco jiného? Tak, tak, nasadila mi

brouka do hlavy, musím to vědět.

(*Obrátí se na ni.*)

Promiňte, madame, nemohl bych trochu pootevřít okno?

ZENA

Ano, je horko. Samozřejmě.

Ty jsi mě vyslyšel!

Vyslyšel jsi mě, pro takovou prkotinu!

Pro pár bezvýznamných slov, která nic nemění na běhu věcí a času.

Pane Bože, modlila jsem se k tobě aspoň jednou v životě, aniž bych po tobě

žádala službu?

Možná, že vás nemám poznat, pane Parsky.

Proč riskovat, že kdybyste se mi znelíbil vy, nebude se mi už líbit nic od vás?!

Všichni pořád dokola omílají, že člověk a dílo nejsou jedno a totéž.

Jak je to možné?

Měla jsem... měla jsem ještě něco dodat, místo abych se blaženě usmívala.

Zaskočilo mě to.

Teď už se zase vrátil do svých myšlenek.

Já husa!

No co, také bych mohla přerušit mlčení.

Aspoň jednou jedinkrát.

Ale co říct?

Nejlepší je naprostá banalita. Hlavně v něm nevyvolat dojem, že se chci za každou cenu pustit do konverzace.

Jak dál po okně?

MUŽ

Francouzka. To jsem věděl.

Francouzka. Vzrušující hlas.

Malinko podivínka.

Milenec je dirigent. Proč ne.

Bude dirigovat *Zjasněnou noc*.

Pak pojedou přespat do Wiesbadenu.

V pátek pojedete do Mohuče a koupíte si tam obraz, který vás bude

reprezentovat, od některého malého italského mistra 16. století.

Název obrazu *Giovanna Alvista - její portrét a sen*.

Jste lehce povykloněná, soumrak pokročil a vy z okna vyhlížíte do sotva už patrné krajiny s mostem.

Oba jste se před tím obrazem u starožitníka zarazili. Protože na plátně jsou nepochybně vaše rysy, poněkud melancholické v měsíčním přísvitu, zvláště vaše oči, které jaksí obezřele a povýšeně spočívají na věcech.

Kupujete ten obraz. Ne vy, dirigent ho kupuje.

Říká vám, že si ho pověsí do pokoje, aby se na vás mohl každý den beztrestně dívat.

Zasmějete se.

Zasmějete se a pokusíte vzpomenout si, jaká jste bývala, když jste byla Giovannou Alvista.

Proutek života mezi ostatními, maličký bod v čase, mezi ostatními marnými samotami, shluky proutků, otýpky, roztroušené po cestách...

Hořkost.

Proč jsem zaplatil paní Cerdové Biarritz?

Co mě dohnalo k té velkorysosti?

Byl v tom ten její povedený syn. Doufala, že ho zachrání od nějakých pitomostí, když mu koupí skútr.

Vždycky jsem litoval svých záchvatů velkorysosti.

Všech těch „ušlechtilých“ gest: vždycky jsem dodatečně pochopil nějakou falešnou příčinu, proč jsem je vlastně udělal.

Paní Cerdová je od pádu komunismu úplně vedle.

Paní Cerdová založila svůj život na odporu vůči rudému nebezpečí.

Co proti tomu zmůže Biarritz?

Natalie mi říká, že... jak on se vlastně jmenuje?

Sledz. Sledzovi prý se strašně líbil *Jeden chodec jako druhý*.

Lidi mi povídají o knihách, které jsem napsal před třiceti léty!

Už ani nevím, co v nich je. Bez legrace, vážně už nevím.

Líbil se mu *Jeden chodec jako druhý*, který se líbil všem, dobrá, on ho pochopitelně četl před čtrnácti dny, pro něj je to přítomnost, Paul Parsky v přítomném čase, pro mě je to dílo někoho jiného.

Je tu nějaká nesrovnalost s časem.

To, co produkujeme, stagnuje. Vápenatí. Zůstává živé jen pro ostatní.

Je člověku něco vzdálenějšího než to, co sám vyprodukoval?

Proč vlastně četl *Jednoho chodce*? Místo aby si přečetl třeba *Výčitku*, která je mnohem lepší. A to ani nemluvím o *Muži přístupném náhodám*.

Kdyby se pustil do *Muže přístupného náhodám*, než mě poznal, to by bylo to nejhorší, co by se mohlo stát.

...*Pane Sledzi, moje cesta do Frankfurtu mi umožnila přemýšlet o naší situaci...*

Proč *naší*? Kašle na *mou* situaci.

A to mu právě vyčítám! Měl by na mě myslet!

ŽENA

Miluju cestování.

Jakmile vystoupím ve Frankfurtu, budu někdo jiný: člověk, který někam přijede, je vždycky jiný.

Ostatně tak to děláme pořád, od něčeho jiného k něčemu jinému, až do konce. Pane Parsky, spocínul jste na mně tak nějak... Ve vašich očích se zalesklo cosi jako otázka.

Na krátký okamžik vašeho života, nepostřehnutelný snad i pro vás samotného, jsem vám bezpochyby nebyla lhostejná.

Co to bylo za otázku?

Odovídám na ni předem ano.

Ano, to jsem já.

Ta, která si s sebou jednoho dne tajně odnese váš svět, já si odnesu vaše světlo, vaši tvář, vaše okamžiky štěstí i smutku, i noci a dny, které nesou vaše jméno, celý čas obrácený v prach.

To jsem já. Která jsem vás milovala, která jsem si vás malovala, jak se mi

zachtělo, která jsem nazírala věci pod vašim neustálým vedením, vymažu vás, odnesu si vás do svého konce a nic nezůstane ani z vás ani z ničeho jiného. To je moje odpověď na to, jak se na mě díváte a jak se mnou mluvíte o průvanu.

Mám v Paříži bratra. Je starší než já.

Pořád mluvíme o těch druhých, protože jsme vlastně udělaní z těch druhých, ne?

Vy jako spisovatel to víte lépe než kdo jiný.

Můj bratr bydlí v krásném pařížském domě v 17. obvodu.

Hala jejich domu má podlahu z bílých, béžových a černých dlaždic.

Bydlí v tom domě už pětadvacet let a už pětadvacet let, každý boží den, stoupá můj bratr jediné na světlé dlaždice, přičemž podle speciálně vypracovaného systému střídá bílé a béžové.

Ještě nikdy za těch pětadvacet let nestoupal na černou dlaždici.

A každému, kdo s ním jde, zakazuje, aby stoupal na černé dlaždice, i když jsou přitažlivější než ty světlé.

A když ke své smůle potká domovnici, které se svůj zákaz nikdy neodvážil vnutit, zavře raději oči, aby se na to znesvěcování nemusel dívat.

Také se mi přiznal, že žádal spoluvlastníky, aby ji propustili, protože, cituji ho, je to nezodpovědná osoba, která se pohybuje po šachovnici v rozporu se všemi zákonitostmi.

Můj bratr je přesvědčen, že řád světa souvisí s tím, jak brilantně on zvládne svou trasu.

Řád světa, který v sobě zahrnuje všechna možná setkání, včetně toho našeho, pane Parsky, v tomhle expresu Paříž - Frankfurt.

A jestli se já na vás odvážím promluvit, bude to proto, že ve velkém bludišti světa jsme můj bratr nebo já stoupli v souladu s pravidly na správný kámen.

No. Tak dost filozofie.

Projeli jsme Štrasburk. Tak do díla.

Nějakou banální větu. Ne.

Vyndám si knížku.

(Vyndá z tašky Muže přístupného náhodám.)

Nejkomičtější bude, jestli si toho nevšimne.

Tak do toho, Marto, a ať u toho čtení vypadáš duchaplně!

Diskrétní a neodolatelně vtažená...

Jak mi bije srdce!

Je mi dvanáct. - To je cesta!

MUŽ

Kolikrát jsem si v mládí myslel, ach, stáří! - blaženost - klid - už nic nevydávat!

Takový nesmysl!

Ach, stáří! Co vidím teď?

Zahořklého starého mládence, který se začne vztekat, sotva od starého přítele Breitlinga zaslechne jen stín výčitky.

Ne, ne. Ne, to není stín výčitky.

Nezlehčuj to.

No a kdyby nám bylo jedno, co kdo říká, tak proč se ještě pouštět do práce, která je na hlasech zvenčí přímo závislá?

Stařec, který je otrokem mínění svých bližních, odsouzený tvářit se roztomile, ať si říká kdo chce co chce.

Ale před kým? Před kým?

Ona si čte!
...Ona si čte *Muže přístupného náhodám* !...
To je neuvěřitelné.
Kde je?
Na stránce... na stránce... 120?
Neuvěřitelné.
120... Strattmer je v nemocnici.
Potkal Reuvense. Tak to už četla kapitolu o počítačích a nemoci. Nebo je zrovna v ní.
Ne, nesměje se, tak to už ji dočetla. Jedině že by ji zrovna četla, ale nesměla by se. Ne, ne.
Tahle žena by se smála. Jsem si jist. Už je za ní.
Nemůže se aspoň neusmát počítačím nemocím.
Usmívá se! Usmívá se! Čte ji!
Strattmer potká Reuvense, který mu vypráví o své počítačím nemoci - a Strattmer zjistí, že ji má také, kromě všech ostatních nemocí.
Nedívej se na ni tak úpěnlivě. Vyrušíš ji.
Neuvěřitelné -
Neví, kdo jsem. Ne, pochopitelně.
Nečetla by tak nevinně. Neví, kdo jsem.
Proč nezačala číst hned na začátku cesty?
Nezaujalo ji to. Ne. Stačí se podívat na její obličej.
Tvářit se roztomile před kým? Před kým, pane Parsky? No před tou nečekanou společnicí na cestě, před tou tichou ženou, kterou ti sesílá osud a na které teď úpěnlivě visíš očima.
Ona si čte *Muže přístupného náhodám*!
To je opravdu neuvěřitelné.
Hned jsem věděl, že je to zajímavá žena!
Mám zůstat v anonymitě?
Proč nečetla od začátku cesty?
Protože přemýšlela.
Ve Frankfurtu se rozejde se svým dirigentem.
Přemýšlela o způsobu rozchodu.
O terminologickém řešení rozchodu. Odjakživa mezi sebou vážili slova.
Rozejde se se svým dirigentem a *Muž přístupný náhodám* bude němým svědkem těchto osudových okamžiků.
Mám zůstat v anonymitě? Samozřejmě.
A nebudu pak cítit hořkost?
Pro změnu. K čemu by mi ta ohleduplnost byla?
Co když se tím připravím o příjemný zážitek?
To není žádná ohleduplnost, jak si to hned umíš omluvit!, to je dejme tomu opatrnost, nebo dokonce nejistota.
Copak se mohu spokojit s tím, že mi z toho nezbyde nic víc než vzpomínka, nebo historka do společnosti?
Nemohu.
Musím se prohlásit.
Ale asi ne přímo.

ŽENA

(čte) ...
strach, že
rozkrojen
připomín
nechat, c
frank pě
a vysává
kyselost
na skřín
To je zv
Tahle p
Můj bra
Ach bo
A vy jst
Dostala
Už niko
Byly do
a kabel
Měla js
Viděl n
Dívá se
Ano!
Nevzal
Nic ne
Počítá
Co řek
Řeknu
Nejdří

MUŽ

Znám
knihu
Hezký
Troch
To by
Takov
Muž j
Muž,
strže
Je to
Byl b
Kdyb
říká p
Buď
někd
Hází

ŽENA

(Čte) „... Já se, Strattmere, vůči své dceři cítím jako bacilonosič. Pořád mám strach, že ji nakazím. Uklízím například v kuchyni zbytky ryby a uvidím rozkrojený zelený citrón. Olizuji ho, protože mám rád tu chuť, která mi připomíná Mexiko. Odložím ho na stůl. A pak si řeknu, nemůžeš ho takhle nechat, oslintaný, může si ho po tobě vzít kdokoli. Ale nemůžeš ho vyhodit, stál frank pětasedmdesát, je to zelený citrón, je to vzácnost. Tak se do něj zakousnu a vysávám ho, dokud není zralý k vyhození. Pět minut jsem se svíjel, jak se mi kyselostí křivila pusa, a tak jsem toho času využil a spočítal všechny knoflíky na skříních, kterých jsem si do té doby kupodivu ani nevšiml.“

To je zvláštní, že jsem vám před chvílí vykládala o svém bratrovi.

Tahle počítací nemoc je přesně nemoc mého bratra.

Můj bratr je také postižený počítací nemocí a patří tím pádem do vašeho světa.

Ach bože, to, co říkáte, je mi tak blízké!

A vy jste tak daleko!

Dostala jsem se do slepé uličky.

Už nikdy mi nic neřeknete.

Byly doby, pane Parsky, kdy jsem nepotřebovala tyhle komplikované věci, knihy, a kabelky, a kdy mi nechyběla odvaha...

Měla jsem krásu, která za mě mluvila.

Viděl mě.

Dívá se na mě, uviděl svou knížku.

Ano!

Nevzala jsem si žlutý kostým jen tak pro nic za nic.

Nic není náhoda.

Počítám do dvaceti a řeknu...

Co řekneš, Marto?

Řeknu...

Nejdřív si najdi slova a pak počítej.

MUŽ

Známý spisovatel cestuje tváří v tvář neznámé ženě, která čte jeho poslední knihu.

Hezký námět na povídku.

Trochu vyčichlý.

To by moh napsat takový... kdo?

Takový Stefan Zweig. Ano. ...Nebo Miguel Torga - ano.

Muž je zneklidněn.

Muž, který se holedbá, že už skončil s těmihle dětinskostmi a najednou je stržený vyzývavostí situace.

Je to přitažlivá žena.

Byl by tak rozrušený, kdyby ta žena nebyla přitažlivá?

Kdyby ta žena nebyla přitažlivá, utvrdil by se ve své averzi vůči tomu, čemu se říká publikum, tomu druhu, kterému je lepší se na hony vyhýbat.

Buď upřímný. Nikdy jsi nic nedělal jen tak, vždycky za tím bylo něco, nebo někdo. Netvoříme ve vzduchoprázdnu.

Házíme do moře láhve se zoufalou nadějí ztroskotanců.

Tvořit, přidávat, přičítat něco k tomuto světu znamená zároveň zažívat magii možného.

Jsi na tahu.

Promiňte, madame, kde se podle vašeho názoru bere ta potřeba vymýšlet si další životy, nebo je aspoň snít. Myslíte si, že nestačí prostě existovat?

ŽENA

Nevím, pane, co rozumíte tím „prostě existovat“. „Prostě“ nic neexistuje.

MUŽ

Ta kniha, kterou máte v ruce, také jsem ji četl -

ŽENA

Opravdu? ...

MUŽ

Vám se líbí?

ŽENA

Copak vám mohu takhle jednoduše odpovědět? Je to autor, kterého sleduji už delší dobu...

MUŽ

I vy?

ŽENA

Vy také?

MUŽ

Už delší dobu. Ano. Co jste od něj četla?

ŽENA

...*Jeden chodec jako druhý*... Pak jednu sbírku povídek, už jsem zapomněla název... *Výčitku, Krok chudého člověka*...

MUŽ

Líbil se vám - *Krok chudého člověka*?

ŽENA

Ano... Podle mě je nejdojemnější. A vám?

MUŽ

Vzpomínám si, že mi ta kniha byla blízká.

ŽENA

Ano, cítím to samé. Je to kniha, která je člověku blízká. Jasná. A musela být blízká a jasná i tomu, kdo ji psal.

MUŽ

To je docela dobře možné. Takhle se pořád psát nedá.

ŽENA

Ne. Určitě ne.

MUŽ

Člověk se může svléknout do naha jen jednou.

ŽENA

Určitě.

(Pauza.)

MUŽ

Nechcete mi o té knížce něco říct?

ŽENA

Copak o ní mohu mluvit, když jsem ji ještě nedočetla?

MUŽ

Ale ano. Víte, konec není důležitý.

ŽENA

Tak tedy... ta knížka podle mě mluví o tomtéž jako ta fotografie Prahy, která visí nad vámi... Také ve mně vyvolává jakousi nostalgii po něčem, co se nikdy nestane. Nostalgii po tom, co by se mohlo stát. Nebo snad mluví o něčem jiném?

MUŽ

Vás nedráždí, že se opakuje?

ŽENA

Ale ano. Čtení mě dráždí. Je to autor, který mě velice dráždí.

MUŽ

Opravdu?

ŽENA

Vy jste také podrážděný!

MUŽ

Ano, ano, podrážděný jsem. Velice podrážděný. Jedete do Frankfurtu?

ŽENA

Ano.

(Pauza.)

MUŽ

Je to autor, který mě dráždí a navíc nestojí za nic. Neměla byste s ním ztrácet čas.

ŽENA

Dráždivý je. Ale ne že nestojí za nic! To, co máme opravdu rádi, je pro nás dráždivé.

MUŽ

Je to malý egocentrický čmuhálek, který nedokázal zvěčnit jediný okamžik, což je vlastnost opravdových básníků; nedokáže mluvit o smrti bez falešných gest, šklebí se u toho jako stará bába, říká, že nenávidí hemžení a masy, ale nedokáže mluvit o lidském neštěstí, jediný smutek, který je schopen pochopit, je ten jeho, a s jakou vehemencí to ještě opakuje! Hrozně závidí Borghesovi větu z jedné jeho elegie: *A za dveřmi, říká Borghes, se jeden muž, stvořený z lásky, času a samoty, rozplakal v Buenos Aires nade vším. Nade vším Paul Parsky plakat nedokázal, rozumíte?*

(Pauza.)

ŽENA

Myslím, pane, že jste velice nespravedlivý. A zdá se mi, že nemluvíte upřímně, protože to všechno říkáte takovým tónem, který znamená pravý opak.

Ve *Výčítce* uvidí v metru starou ženu, je tlustá, má na sobě velký starý kabát a šátek. Pláče s obličejem přitisknutým na bílé dlaždičky, a vedle ní je velký plakát na Holiday on Ice.

Na oteklých nohou má bačkory a podkolenky.

Popisuje její nohy, její bačkory, její promodralou kůži mezi podkolenkami a kabátem a je v tom celý její život, celý život na pěti rádcích...

A v jiné knize popisuje, jak z okna pozoruje svého dědečka, který obchází dům, svírá své lékařské zprávy a dětskými krůčky pomalu mizí. A zrovna v *Muži přístupném náhodám* mluví o té ženě, která každou neděli obědvá sama v restauraci Na modrých vlnkách v Royan, našminkovaná, obarvená, celá v růžovém, všichni se jí vysmívají, pošklebují a vy o ní přesto říkáte, že... že byla ztělesněná dobrota... Všechny tyhle věci, a spousta dalších, které jste napsal, pane Parsky, mě rozplakaly...

Nemáte právo být zahořklý.

Když jsem vás četla, zažila jsem spousty okamžiků podobných věčnosti. A kdybych měla podat důkaz, že jsem na výši té dábelské náhody, která mě posadila do tohohle kupé, musela bych se vám přiznat, že jsem vás milovala k zbláznění a že v nějakém jiném životě - protože vás nechci obtěžovat - jsem připravena se s vámi vrhnout do jakéhokoli dobrodružství...

(Muž se směje.)

Yasmina Reza

* 1957 v Paříži

Rodina jejího otce byla houslistka, po revoluci v Rusku se považuje se za francouzskou. Studovala nejprve několik let hrála úspěšnou dramati za nejlepší hru se Kafkovy *Proměny* (1994), opět od (1995), vznikla Moreauová a Mich